

TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİ

Necati ALKAN

Günümüzde terörizm, özellikle 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'deki Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a düzenlenen saldırılardan sonra üzerinde en çok konuşulan, tartışılan ve çözüm yolları üretilmeye çalışılan sorunlardan biri haline gelmiştir.

Ülkemiz ise, 30 yıldan bu yana terörizmin her türlüşünü yaşamış bir laboratuar ülke konumunda bulunmaktadır. Bu çerçevede, 1980 öncesinde sağ-sol çatışmasında 5 bini aşkın gencimiz hayatını kaybetmiş, bir o kadarı da yaralanmıştır. 1980'den sonra ise 30 bin insanımız bölücü terör yüzünden yaşamlarını yitirmiştir. 1990'lı yıllardan itibaren de dini değerleri istismar eden terör örgütleri birçok insanımızı öldürerek mezar evlere gömmüştür.

Yapılan araştırmalarda terörün Türkiye'ye maliyetinin 100 milyar doların üzerinde olduğu ifade edilmektedir. (1) Dolayısıyla ülkemizde 30 yıldan bu yana görülen, on binlerce insanımızın ölmesine ve yaralanmasına, yüz binlerce insanımızın göç etmesine neden olan terör, bütün insanlarımızın hayatını şu ya da bu şekilde derinden etkilemiştir.

Ülkemizin 30 yıldan bu yana terörizmle mücadele vermesinin en önemli nedenlerinin sahip olduğu jeopolitik konumu ve tarihi geçmişi olduğu söylenebilir. Türkiye sahip olduğu bu özellikleri nedeniyle tarih boyunca toprakları üzerinde bazı menfaat beklentileri içinde olan ve kötü emeller besleyen ülkelerin hedefi olmuş, olmaya da devam etmektedir. Nitekim bu ülkeler ülkemizde faaliyet yürüten terör örgütlerine uzun yıllar eğitim, teşkilatlanma, barınma ve finans sağlama konusunda yardımcı olmuşlardır. Örneğin, terör örgütü PKK-KADEK'e kimlerin destek verdiğini terörist başı Öcalan, dünya kamuoyuna açık bir şekilde yapılan yargılamasında net olarak ortaya koymuştur. Buna rağmen terörizm sorunu ülkemiz açısından "dış düşmanların" bizi yıkmak için yürüttüğü faaliyetler olarak algılanmamalıdır. Zira bir virüs zayıf bünyeleri gider, bulur. Dolayısıyla bir ülke iç bünye olarak zayıf ise, terörizmi bir silah olarak kullanan odaklar amaçlarına ulaşabilirler.

Dünden bugüne terörle mücadele bir güvenlik sorunu olarak algılandığı için, teröristle mücadelede güvenlik güçlerimiz çok büyük başarılar elde etmişlerdir. Buna rağmen ülkemizde terör sorununu tamamen çözüme kavuşturabildiğimizi söyleyemeyiz. Zira terörizm, bir ülkenin sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik ve siyasi sorunlarından beslenmektedir. Bu çerçevede kesin bir sonuç elde edebilmek için en az güvenlik güçlerimiz kadar diğer kurumlara da büyük görevler düşmektedir.

Bu makalede ülkemizde yaşanan terörizm faaliyetleri tarihsel gelişim de dikkate alınarak belirli bir sınıflama çerçevesinde ele alınacak, ardından da Türkiye'nin terörizmle mücadelede bugüne kadar izlediği stratejiler açıklanacaktır. Sonuç kısmında ise genel bir değerlendirme yapılacaktır.

1. Türkiye'de Terörizmin Tarihsel Gelişimi

Ülkemizdeki terörizm faaliyetleri; 1970'li yıllarda başlayan sol-sağ terör, 1980'li yıllardan sonra ülke gündemine giren bölücü terör ve 1990'lı yıllardan itibaren etkin olmaya başlayan din motifli terör olarak sınıflandırılabilir. Günümüzde değişen dünya koşullarına göre isim ve stratejilerini değiştirerek eylemlerine azalan ölçüde de olsa devam eden terör

örgütlerini anlayabilmek için tarihsel gelişimlerini çok iyi analiz etmek gerekmektedir.

1.1. Sol–Sağ Terör

Ülkemizde terörün gelişimi aşırı sol örgütlenmelerle beraber başlamıştır. Aşırı solun gelişimi ise, dünya sol örgütlenme çabalarıyla paralellik göstermektedir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti'ni göz önünde bulundurarak konuyu ele alacak olursak, aşırı sol alanında kurulmuş olan ilk önemli örgüt, Türkiye Komünist Partisi (TKP)'dir. 10 Eylül 1920 tarihinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de kurulan TKP örgütünün Genel Başkanlığı'na Mustafa Suphi, Genel Sekreterliği'ne Ethem Nejat seçilmiştir. Kurtuluş Savaşı döneminde yasal bir nitelik taşıyan TKP, 1925 yılından itibaren Takrir–i Sükun Kanunuyla yasadışı hâle gelmiştir. 1920–1960 yılları arasındaki devrede dönemin tek organize gücü olan TKP, fazla gelişme alanı bulamamış, kendisini sanat ve fikir hareketi olarak kamufler etmeye çalışmıştır. Bunun yanında, üniversite gençliği içerisinde de dernekler aracılığıyla yan örgütler oluşturarak faaliyetlerine devam etmiştir. (2)

Türkiye'de Marksist–Leninist faaliyetlerin alt zemini, TKP'nin yürütmüş olduğu faaliyetlerin yanında, 1946 yılında çok partili döneme geçişle birlikte oluşmaya başlamıştır. Bu dönemde düşüncelerin daha serbest açıklanabildiği bir ortamın doğması nedeniyle, sayısız yazar, Marx'ın, Lenin'in, Mao'nun, Tito'nun ve Latin Amerika'da faaliyet yürüten Che Guevera'nın eserlerini Türkçe'ye çevirdiği gibi Sosyalizm ve Komünizm içerikli eserler yazmışlardır.

Özellikle bu tür kitapların sayısı, çok partili hayata geçişle birlikte sansürün hafiflemesinden dolayı, öteki yandan, kitap basımındaki genel artışın bir sonucu olarak 1960'larda daha da artmıştır. (3)

Bu eserlerin Türkiye'de 1960'lı yıllardan sonra başlayacak olan terörizm faaliyetlerinin ideolojik alt yapısını oluşturduğu söylenebilir. Bunun yanında, 1961 Anayasası'nın getirmiş olduğu geniş hak ve özgürlüklerden aşırı sol örgütler, en iyi şekilde yararlanmışlardır. (4) Bir yandan TKP yeniden güçlenme çalışmalarını sürdürürken, diğer yandan da yasal alanda TKP içerisinde faaliyet gösteren kadroların öncülüğünde siyasi parti, işçi sendikaları, öğrenci ve öğretmen kuruluşları oluşturulmasına çaba harcanmıştır.

Bu çabalar sonucunda 1960–1970 döneminde; (5)

- Siyasi parti olarak 1961 yılında Türkiye İşçi Partisi (TİP) (6),
 - İşçi kuruluşu olarak Devrimci İşçi Sendikalar Konfederasyonu (DİSK),
 - Öğrenci örgütü olarak 1963 yılında Fikir Kulüpleri (FK), Fikir Kulüpleri'nin birleşmesiyle de, 1965 yılında Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) kurulmuştur. 9–10 Ekim 1969 günü yapılan FKF'nin Olağanüstü Kurultayı'nda da FKF ad ve tüzük değiştirerek Dev–Genç adını almıştır. (7)
 - Öğretmen örgütü olarak Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) kurulmuştur.
- Bütün bu örgütler, birçok yeni başka isimlerle ortaya çıkan grupların "kuluçka makinesi" işlevini görmüştür.

Üniversitelerde ilk kurulan örgüt, Fikir Kulüpleri (FK) olmuş ve daha sonra değişik üniversitelerin bünyelerinde kurulan

bu kulüpler, Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) çatısı altında birleştirilmiştir. Bu örgüt, bir süre TİP'e bağlı bir organ olarak faaliyet göstermiştir. Bu sıralarda Zeki Baştınar ile birlikte Türkiye Komünist Partisi üyesi olarak 1952 yılında yargılanıp mahkum edilenlerden Mihri Belli, "Milli Demokratik Devrim Stratejisi"ni ortaya atmıştır. Mihri Belli, Ankara Hukuk Fakültesi asistanlarından Doğu Perinçek'le birlikte Fikir Kulüpleri Federasyonu'nu ele geçirmiş, adını değiştirip Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç) koymuştur. (8) Bu arada, Türkiye İşçi Partisi de aynı tarihlerde, "Milli Demokratik Devrimcilerin" eline geçmiştir.

"Dev-Genç" tam anlamıyla aşırı sol ihtilâlcî metotlarla örgütlenmiş; üniversite, akademi ve yüksekokullarda işgal konseyleri kurmuş, bu arada her türlü konuyu istismar eden bildiriler, demeçler yayınlarak, basın ve gençliğin ilgisini çekmeyi başarmıştır. (9)

Bu gençlik örgütlenmelerinden de anlaşıldığı gibi, Marksist-Leninist örgütler, 1960'lardan günümüze kadar lise ve üniversite gençliğini amaçları doğrultusunda en iyi şekilde kullanmıştır. Gençlerin haklı ve masum istekleri istismar edilerek sokaklara dökülmüş, fakülte ve yurtlar kendilerine işgal ettirilmiştir. 1965-66 yıllarından itibaren üniversite ve yüksek okullarımızda masum öğrenci istekleri şeklinde başlatılan eylemler, 1968-69 yıllarında dersleri boykot etme, sınavlara girmeme şeklinde devam etmiştir. (10)

Ancak, boykot ve işgallerden sonra kamuoyundan bekledikleri ilgiyi ve desteği göremeyen örgütler, devletin baskılı ve katı tutumunun da etkisiyle, bu defa kendilerini kamuoyuna güçlü gösterecek şiddet ve terör eylemlerine yönelmişlerdir. (11)

Bu çerçevede, Dev-Genç'in içerisinde baş gösteren fikir ayrılıkları sonucunda art arda bölünmeler yaşanmaya başladı. Önce Mihri Belli, son ana kadar sürdürdüğü dengeli tutumunu bırakarak Yusuf Küpeli ve Mahir Çayan kesimi ile birleşti. Doğu Perinçek ve arkadaşları da ayrı bir grup kurdu. Daha sonraları Mahir Çayan ve arkadaşları Mihri Belli'den de koparak Türkiye Halkın Kurtuluş Partisi Cephesi (THKP/C) terör örgütünü, Doğu Perinçek ve arkadaşları ise, Türkiye İhtilâlcî İşçi Köylü Partisi (TİİKP) örgütünü kurmuşlardır. İstanbul'dan Ankara'ya gelen Deniz Gezmiş de yerleştiği ODTÜ'de Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'la birlikte Türkiye Halkın Kurtuluş Ordusu (THKO) terör örgütünü kurmuşlardır. (12)

Bu örgütler, 1970'den itibaren sokaklarda adam öldürme, gasp, soygun ve adam kaçırmaya gibi yasadışı eylemlere girişmiş, gittikçe eylemlerini artıran bu örgütler, özellikle büyük şehirlerimizde can ve mal güvenliğini, devletin bütünlüğünü ciddi şekilde tehdit etmeye başlamışlardır.

Bu eylemlerin önlenmesi için, 12 Mart 1971'de bir muhtıra verilmiştir. Bu muhtıra ile birlikte, o güne kadar büyük bir hızla devam eden terör hareketlerine karşı çok sert tedbirler alındı. THKO militanları Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan yakalanarak yargılandılar. Bunlara verilen idam cezaları infaz edildi. Sinan Cemgil ve grubu da Nurhak dağlarında güvenlik güçleri ile girdikleri çatışmalarda ölü olarak ele geçirildi. İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom'un kaçırılarak öldürülmesi (8 Mayıs 1971), işadamları Talip Aksoy ve Mete Has'ın fide için kaçırılması gibi ses getirici eylemler gerçekleştiren Mahir Çayan grubunun bir kısmı ölü, bir kısmı da sağ olarak yakalandılar. (13) Ancak ordudaki alt rütbeli yandaşlarının yardımıyla cezaevinden kaçan Çayan ve grubu 30 Mayıs 1972 tarihinde Kızılder'e de güvenlik güçleri ile yaptıkları çatışmada ölü olarak ele geçirildi. (14)

Bu dönemde sol terörizm faaliyetlerine karşı, sağ gruplar da 1973 yılından itibaren hızla legal ve illegal alanda örgütlenmeye başlamışlardır. Özellikle ülkücü ve akıncı gruplar kurmuş oldukları gençlik örgütlenmeleriyle sol terör örgütlerine karşı silahlı bir mücadeleye girmişlerdir. (15)

Ülkücü kesimin, sol örgütlerin faaliyet gösterdiği ve örgütlenmeye gittiği her alanda örgütlenerek, bir karşı cephe oluşturduğu söylenebilir. Nitekim ülkücüler, gördükleri siyasi desteğin etkisiyle (16), devletin tek koruyucusu olarak kendilerini görmüşler ve 1980 askeri darbesine kadar, bazı terörizm faaliyetlerinin içerisinde yer almışlardır.

Bu dönemde ülkücü kesimde sol örgütlerde olduğu gibi illegal herhangi bir örgütlenme görülmemiştir. Bununla birlikte (17);

- Esir Türkleri Kurtarma Ordusu (ETKO),
- Türk İntikam Tugayı (TİT),
- Türkiye İntikamcı Bozkurtlar Ordusu (TİBO),
- Türk Yıldırım Komandoları (TYK) gibi çeşitli illegal örgüt isimleri ortaya çıkmıştır.

Ancak, bunlar bir örgütlenme değil, eylemler sonrası kullanılan isimler olmuştur.

Sağ gruplar içerisinde değerlendirilen ve dini istismar eden Akıncılar Derneği'ne bağlı bazı gruplar da legal ve illegal alanlarda örgütlenerek faaliyetlerde bulunmuşlardır. Akıncı gruplar, görüşlerini orta öğrenim gençliği arasında yaymak ve söz konusu kesimi organize etmek amacıyla, 1977 yılında Akıncılar Derneği (AK-DER) bünyesinde, Akıncı Liseliler adı altında yasadışı bir örgüt kurarak faaliyet yürütmüşlerdir. (18)

Güvenlik güçleri, 12 Mart Muhtırası'ndan sonra yasadışı örgütlere karşı düzenledikleri art arda operasyonlarla geçici de olsa ülkemizde huzur ve güvenliği sağlamışlardır. Ancak, "Türkiye'nin düzenini yıkmak, rejimini Marksist-Leninist doğrultuda değiştirmek isteyen mahkum militanlar, 18 Mayıs 1974'de devrin hükümeti tarafından alınan kararlar, parlamentodan geçirilerek çıkarılan ve daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından genelleştirilen 'af' ile birlikte serbest bırakıldılar." (19)

Genel af ile birlikte cezaevlerinden çıkan militanlar, geçmişten aldıkları dersle daha tecrübeli, bilinçli, planlı ve programlı bir şekilde faaliyetlerine tekrar başladılar. Fakat, bu defa Marksist-Leninist hareketlere karşı, sağ kesimin de örgütlenmesiyle ülkemiz, hızla sağ-sol çatışmasının içerisine sürüklendi. Bu dönemde beş bini aşkın gencimiz bir hiç uğruna hayatlarını kaybetmiştir.

Ünlü militanlardan Haluk Kırcı, dönemin tanıklarından biri olarak kaleme aldığı hatıralarında sağ-sol çatışmasında bir figüran olarak nasıl kullanıldıklarını şöyle anlatıyor:(20)

"...Sonraki yıllarda Mamak Askeri Cezaevinde yatarken, birçok solcu genci tanıma imkânım oldu. Hepimiz üç aşağı beş yukarı, aynı sosyo-ekonomik kesimlerin ve dar çevrelerin ezilmiş, horlanmış çocuklarıydık. Hepimizin anası, babası, eğitimi, yaşantısı, geliri, giyimi birbirine benziyordu. Yani

kör kuyularda yetişmiş çiçeklerden farkımız yoktu. Hepimizin rengi, dokusu, yaprağı ve kökü aynıydı. Fakat hayatın cilvesine bakın ki; hem birbirimizle savaşır, hem de aynı kaderi paylaşır olmuştuk. İşin daha ilginç yanı ise, bizi dipsiz kuyulara atanların ve böylelikle toplumu kurtardıklarını zannedenlerin halleriydi."

1978 ve 1979 yıllarında hızını iyice artıran terör hareketleri, "sağ" ve "sol"da ki kamuoyunca tanınan politikacı, gazeteci ve yazarlara yöneldi. Nitekim "sağ"dan İlhan Egemen Darandelioğlu, Hamit Fendoğlu, Gün Sazak; "sol"dan da Ümit Kaftancıoğlu, Bedrettin Cömert, Abdi İpekçi gibi tanınmış aydın, politikacı ve gazeteciler öldürüldü. Yine bu yıllarda terör, mezhep ayrılıklarını kışkırtıcı sebep olarak kullanıldı. Kahramanmaraş ve Çorum'da meydana gelen olaylarda bir çok insan öldü ve yaralandı. (21)

Bütün bu yaşananlardan sonra, siyasi iktidarların ülkedeki huzur ve güveni sağlayamamalarının bir sonucu olarak, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi oldu. Müdahaleyle birlikte sol, sağ ve bölücü terör örgütlerine mensup sayısız militan yakalanarak cezaevine kondu. Bir kısmı güvenlik güçleriyle girdikleri çatışmalarda ölü olarak ele geçirildi. Bir kısmı da, müdahaleyi önceden sezerek yurtdışına kaçmayı başardı.

12 Eylül askeri müdahalesinden sonra sol terör örgütleri uzun süre kendini toparlayamadı. Ülkücü kesim de sol terör örgütlerine karşı verdiğini düşündüğü mücadelede destek beklerken çok büyük darbe aldı. Elemanlarının birçoğu liderleriyle birlikte cezaevlerine kondu. Bundan dolayı ülkücü kesim 1980 sonrasında bu tür faaliyetlerine tamamen son vermiştir. Sol terör örgütleri ise, aldıkları bu büyük darbenin etkisiyle içlerinde sayısız bölünme yaşadılar. Bundan dolayı 1990'lı yıllara kadar ciddi herhangi bir eylem gerçekleştirememişlerdir.

Sol terör örgütleri, tekrar toparlanabilmek ve eski eylem gücüne ulaşabilmek için 1988 yılından itibaren büyük şehirlerde önceleri öğrenci derneklerini ele geçirip üniversitelerdeki yemekleri ve dersleri boykot etme gibi propaganda türü öğrenci eylemlerini organize ederek illegal alanda taban oluşturma ve eleman kazanma faaliyetlerine başlamışlardır. Bu toparlanma sürecinden sonra DEV-SOL (şimdilerde DHKP/C), TKPML/TİKKO (şimdilerde MKP), TDKP, TKEP/L, TİKB örgütleri eylemlerine tekrar başlamışlardır. Ancak, güvenlik güçlerinin özverili çalışmaları, bilgi birikimi ve kazandığı yeni teknolojik imkanlar sayesinde bu örgütlerin eylemleri bitme noktasına getirilmiştir. (22)

Günümüzde ise özellikle F Tipi Cezaevlerine geçişle birlikte bu örgütlerin eylemleri tamamen azalmıştır. F Tipi Cezaevlerine geçilmeden önce terör suçundan tutuklu ve hükümlü bulunan militanlar, koğuştaki cezaevlerinde kalıyorlardı. Dolayısıyla terör örgütleri bu tip bir yapılanmada cezaevlerini bir okul olarak kullanıyor, hatta birçok eylemi cezaevlerinden yönlendiriyorlardı.

Son günlerde DHKP/C, MKP ve MLKP terör örgütlerinin pek etkin olmamakla birlikte bomba koyma, pankart asma, bildiri dağıtma vb. eylemlerde buldukları gözlenmektedir.

1.2. Bölücü Terör

Ülkemizdeki bölücülük faaliyetlerini 1800'li yıllara kadar dayandırmak mümkündür. Bu dönemdeki bölücülük

faaliyetleri ve Kürt isyanlarının dış sebepleri, İngiliz, Fransız ve Rus kışkırtmaları ise; iç sebepleri de, zorunlu askerlik ve vergi olayıdır. (23)

Bu yüzden, yalnızca 1806–1912 yılları arasında, aralıklı bir şekilde, 12 Kürt isyanı yaşanmış ve her biri büyümeden önlenmiştir. (24) Cumhuriyet döneminde ise, 1924–1940 yılları arasında, 25 Kürt isyanı yaşanmıştır. (25)

1950'lerden sonra ise, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde aşiret ileri gelenleri, yaşlı kuşağa mensup sözde aydınlar, medrese kökenli din görevlileri, Molla Mustafa Barzani'ye olan hayranlıklarından dolayı, "Kürt Milliyetçisi" görüşlerini benimseyen T–DKP'nin çatısı altında bir araya gelirken; genellikle üniversitelerde okuyan Doğu ve Güneydoğu Anadolu gençlik kesimi de TİP, FKF, Dev–Genç gibi Marksist–Leninist örgütler içerisinde yerini almıştır. (26) Dolayısıyla bu dönemde, bölücülük faaliyetlerinin aşırı sol örgütlerin içerisinde yürütüldüğü söylenebilir.

Ancak, ilerleyen zaman içerisinde "Kürt Milliyetçiliği" ile Marksist–Leninist düşüncelerin sentezinden oluşan ideolojik fikirleri benimseyenlerin, 1969 yılından itibaren Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO) ismiyle dernekler kurdukları ve bu derneklerin içerisinde faaliyet yürüttükleri görülmüştür. Üniversiteli gençliğin, özellikle de doğu kökenli gençlerin örgütlendikleri DDKO'nun en belirgin özelliği, 1970'li yıllardan itibaren, gelişen Marksist–Leninist Kürt hareketleri için ideolojik ve kitle zemini hazırlamış olmasıdır. (27) 12 Mart Muhtırasıyla birlikte DDKO'lar kapatılmış ve bir çok üyesi ise tutuklanmıştır. (28)

Günümüzde faaliyetleri azalan ölçüde de olsa devam eden TKSP, RNK, KUK KOİP, KAWA ve PKK gibi örgütler, doğrudan ya da dolaylı olarak Türk sosyalist grupların bağrından çıkmışlardır. (29) Bundan dolayı bölücü örgütlerin ideolojik zeminini Marksist–Leninist felsefe oluşturmaktadır.

12 Eylül 1980 askeri müdahalesi ile ülkemizde terör, geçici de olsa büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır. Ancak, 1970'li yıllarda sol terör örgütlerin içerisinde filizlenen bölücü hareketlerle terör, tekrar Türkiye'nin gündemine girmiştir. 15 Ağustos 1984'de Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla terör örgütü PKK faaliyetlerine başladığını ilan etmiştir. (30) Bu tarihten itibaren bölücü terör Türkiye'nin bir numaralı sorunu haline gelmiştir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesini Türkiye'den ayırarak, İran, Irak ve Suriye toprakları üzerinde Marksist–Leninist ilkeler doğrultusunda bağımsız bir Kürdistan Devleti kurmayı amaçlayan PKK (31), ilk başlarda yöre halkı tarafından pek tasvip görmemiştir. Örgüt bu durumu aşmak için, bölgenin sosyal ve ekonomik bir takım eksikliklerini istismar ederek propaganda faaliyetlerine başlamıştır. Güvenlik güçlerinin yapmış olduğu bir takım bireysel hatalar da, halkın gözünde PKK lehinde olumlu bir havanın oluşmasını sağlamıştır.

Terör örgütü PKK, çok kısa bir zamanda yurtiçi ve yurtdışından maddi ve manevi destek almayı başarmıştır. Özellikle, Adana Antlaşması'nın (32) imzalandığı 20 Ekim 1998 tarihine kadar Suriye, PKK'nın en önemli koruyucusu olmuştur. Suriye'nin yanında Yunanistan da terör örgütü PKK'ya hem lojistik destek sağlamış, hem de militanlarının eğitiminde yardımcı olmuştur. Bunun en önemli kanıtı, Abdullah Öcalan'ın, Kenya'da yakalanmadan önce Yunanistan Büyükelçiliği'nde saklanmasıdır. Bu dönemde Türkiye üzerinde tarihi bir takım emelleri olan Rusya, İran, Ermenistan ve Bulgaristan gibi komşu ülkelerin de zaman zaman PKK'ya destek verdiğini Öcalan, tüm dünyaya açık olarak yapılan yargılamasında ifade etmiştir.

Terör örgütü PKK, yurtiçi ve yurtdışında aldığı bu yardımlarla sayısız terör eyleminde bulunmuştur. Bu eylemleriyle özellikle 1995 yılına kadar Türkiye'yi ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan yıpratmayı başarmıştır. Bundan en büyük zararı Türkiye'nin doğusundan batısına yaşanan tüm insanlarımız görmüş ve halen de görmeye devam etmektedirler.

Terör örgütü PKK faaliyetlerine başladığında, güvenlik güçlerimizin hazırlıksız yakalandığı söylenebilir. Zira, terör örgütü PKK, küçük birliklerle vur kaç taktiği uygulayarak sivil, asker ve polis demeden vatandaşlarımızı öldürüyordu. Bunun karşısında güvenlik güçlerimiz de düzenli birliklerle mücadele etmeye çalışıyorlardı. Bu dönemde terör örgütü PKK'nın ideolojisi, amacı, stratejisi ve terör taktikleri çözülene kadar çok zaman kaybedildiğini konunun uzmanları ifade ediyorlar. (33) Nitekim, 1990'lı yıllara gelindiğinde jandarma ve polisin terör birimleri oyunu kuralına göre oynamayı öğrendi. Bunun bir sonucu olarak PKK, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde arka arkaya düzenlenen operasyonlarla nefes dahi alamayacak bir düzeye getirildi. PKK'nın devlet aleyhinde yürütmüş olduğu propagandalara karşı, bölge halkını bilinçlendirmek amacıyla devletin bütün kurumlarıyla harekete geçildi ve bölge halkının PKK'ya vermiş olduğu destek büyük ölçüde önlendi.

Terör örgütü PKK, bölgedeki sıkışmışlığını aşmak ve halkın desteğini kazanabilmek amacıyla, kendini ilk faaliyetlerine başladığı günden itibaren Marksist–Leninist bir örgüt olarak ilan ettiği halde din istismarına başlamıştır. Bununla arzuladığı sonuca ulaşamayan örgüt, bu defa çaresizliğin bir ilacı olan intihar saldırılarına başvurmuştur. İntihar saldırılarıyla da umduğunu bulamayan örgüt, 1996 yılında DHKP/C terör örgütü ile protokol imzalayarak Karadeniz'e açılmaya çalışmış, ancak, bu girişimler de sonuçsuz kalmıştır. (34)

Güvenlik güçlerinin geliştirmiş olduğu yeni mücadele yöntemleri karşısında içine düştüğü çaresizliği bir türlü aşamayan örgütte, örgüt içi isyanlar başlamıştır. (35) Bunun sonucunda güvenlik güçlerinin düzenlemiş oldukları nokta operasyonlarla önce örgütün ikinci adamı olarak kabul edilen Şemdin Sakık, Kuzey Irak Bölgesi'nde Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı Özel Kuvvetler tarafından yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir. (36) Suriye'ye uygulanan psikolojik hareket faaliyetleriyle de Abdullah Öcalan, bu ülkeden sınır dışı edilmiş, sırasıyla Rusya, İtalya, Yunanistan ve en son olarak da Kenya'ya gitmiştir. Kenya'da yapılan özel bir operasyonla 16 Şubat 1999 günü yakalanan Öcalan, Türk adaletine teslim edilmiş ve tüm dünyaya açık olarak yapılan yargılanmasında, idama mahkum edilmiştir. (37) Ancak bu karar, Öcalan'ın Avrupa İnsan Hakları Müracaatından dolayı ertelenmiş, daha sonra TBMM tarafından çıkarılan yeni yasalar çerçevesinde cezası müebbet hapse çevrilmiştir.

Terör örgütü PKK, Öcalan yakalandıktan sonra 02–23.01.2000 tarihleri arasında Olağanüstü 7. Kongresi'ni gerçekleştirerek aldığı bazı kararları, 09.02.2000 tarihinde bir bildiri ile kamuoyuna duyurmuştur. Alınan bu kararlarda, "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi" adı altında yeni bir program oluşturulduğu ve bununla Kürt sorununun çözülmesi için, Türkiye'nin demokratik dönüşümünün sağlanması amaçlandığı ifade edilmektedir. (38) Örgüt bununla da yetinmeyip, 8. Kongresi'nde ismini Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) olarak değiştirmiştir. (39)

Bugünkü gelinen noktada terör örgütü PKK–KADEK, başı Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte hedef ve stratejisini değiştirmiştir. Bu bağlamda örgütün, silahlı mücadele yöntemlerini bırakarak, yasal oluşumlarla siyasal alanda mücadele yöntemleri geliştirdiği söylenebilir. (40) Ancak, terör örgütü PKK–KADEK'in silahı tamamen bıraktığı söylenemez. Nitekim, Kuzey Irak Bölgesi'nde 4–5 bin militanını eğitmeye devam ettiği bilinmektedir. Dolayısıyla terör

örgütü PKK, Türkiye'nin en önemli tehdit unsurlarından biri olmaya devam etmektedir.

Ayrıca, yasal zeminlerde faaliyet yürüten bir örgüte karşı mücadele vermenin, silahlı mücadele veren bir örgüte karşı yürütülenden daha zor olduğu, konunun uzmanları tarafından ifade edilmektedir. Bu bağlamda, terör örgütü PKK-KADEK'in yeni faaliyet stratejilerine karşı, toplumumuzun tüm kesimlerine büyük görevler düşmektedir.

1.3. Din Eksenli Terör

Ülkemizde radikal İslam'ın yayılmasında ve dini istismar eden terör örgütlerinin ortaya çıkmasında en büyük etkenler; İran'da 1979 yılında Şahlık rejiminin yıkılarak yerine dini esaslara dayalı devlet düzenine geçilmesi (41) ve Türkiye'deki İslami anlayışlardan büyük ölçüde farklılıklar göstermesine rağmen, özellikle Mısır ve İran kaynaklı eserlerin Türkçe'ye tercüme edilmesi (42) olmuştur.

Bunun yanında İran'ın Şii temele dayanan dini anlayışını "Devrim İhrâcı Politikaları" çerçevesinde yayma çalışmalarıyla, ülkemizde dini gruplar arasında "Siyasal İslam" kavramı tartışılmaya başlandı. Esasen İran'ın Şii Müslümanlığı ile Türklerin yaşadığı Müslümanlık arasında temelde çok büyük farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, İranlı bir yazar olan Mutaahhari, İslam dinini, "Kan, ihtilal, göz yaşı ve cihat dini" şeklinde tarif etmektedir. Yunus Emre, Mevlana, Hacı Bektaş Veli gibi Türk din bilginleri de İslamiyet'i, "Sevgi, kardeşlik, hoşgörü ve müsamaha" dini olarak algılayarak yaşamış ve anlatmışlardır. (43)

Ülkemizde özellikle 1980'li yıllardan sonra İslam dinini kan, savaş ve ihtilalle bütünleştiren Ortadoğu kökenli örgütlerin yayınlarından ve faaliyetlerinden etkilenen Hizbullah, İHÖ, İBDA/C, AFİD/İCB, Vasat, (44) Tevhid Selam/Kudüs Ordusu gibi terör gruplarının faaliyetleri söz konusu olmuştur. Özellikle Tevhid Selam/Kudüs Ordusu adlı terör örgütü 1990-91-92 yıllarında Uğur Mumcu, Bahriye Üçok, Muammer Aksoy ve Ahmet Taner Kışlalı'yı düzenlediği eylemlerle öldürmüştür. (45) Bu eylemler, aydınlatılana kadar "faili meçhul" eylemler olarak kalmış, ancak güvenlik güçlerinin özverili çalışmaları sonucunda bu örgüte mensup militanlar yakalanarak cezaevine gönderilmişlerdir. İBDA/C, AFİD/İCB ve Vasat terör örgütlerinin ise militanlarının birçoğu cezaevinde tutuklu ve hükümlü bulduklarından dolayı herhangi bir eylemleri bulunmamaktadır.

Bu örgütlerin içerisinde Hizbullah terör örgütü tehdit olma niteliğini hala korumaktadır. Bundan dolayı örgütün tarihsel gelişimine özet olarak yer verilecektir.

1980'li yılların başında, Diyarbakır'da Abdulvahap Ekinci'ye ait Vahdet Kitapevi etrafında bir araya gelen Abdulvahap Ekinci, Ahmet Tufan, M. Fidan Güngör, Hüseyin Veliöğlu ve Veysi Kaykaç isimli şahıslar tarafından Hizbullahi düşüncenin temelleri atılır. (46)

Zaman içerisinde liderlik konusu ve fikir ayrılıkları nedeniyle Vahdet Kitapevi etrafındaki oluşumdan kopmalar meydana gelmiş ve ilk olarak 1981 yılında M. Fidan Güngör, Menzil Kitapevini açarak Menzil gurubunu oluşturmuştur. Ardından, 1982 yılında Hüseyin Veliöğlu da Vahdet Kitapevi çevresinden ayrılarak İlim Kitapevini açarak faaliyetlerine başlamıştır. (47) Bir süre birlikte faaliyet yürüten Hüseyin Veliöğlu ile Fidan Güngör, 1987'ye doğru liderlik temelinde baş gösteren çatışma sonucunda, birbirlerinden tamamen ayrılmışlardır. Bu ayrılıktan hemen

sonra Hizbullah/İlim ve Hizbullah/Menzil grupları, Güneydoğu Bölgesi'nde stratejilerini belirleyerek hızla örgütlenme ve taban oluşturma faaliyetlerine başlamışlardır. (48)

Terör örgütü PKK, 1990'lı yıllardan sonra güvenlik güçlerinin geliştirdiği yeni mücadele yol ve yöntemleri sonucunda, bölgedeki sınırlı sayıdaki halk desteğini kaybetmeye başlamıştı. Bunun üzerine halkın desteğini kazanabilmek amacıyla, kendisini Marksist-Leninist bir örgüt olarak ilan etmesine rağmen, "Kürdistan Mollalar ve İmamlar Birliği, Kürdistan Dindarlar Birliği, Kürdistan İslami Hareketi, Kürdistan Din Yayanlar Birliği, Kürdistan İslam Partisi" gibi yeni yan örgütler kurmuştur.

Ayrıca, bölgede her geçen günle birlikte güçlenerek PKK'nın tabanını kendine çekmeye başlayan Hizbullahi gruplara karşı, silahlı saldırılara başlamıştır. Bu çerçevede PKK, 1991 yılında Nusaybin'deki Hizbullah örgütü ileri gelenlerinden Sabri Karaaslan'ın evine silahlı baskın düzenleyip kendisini ve eşini öldürmüştür. Hizbullah/İlim gurubu da bu olaya, 03.01.1991 günü, İdil İlçe Merkezi'nde, PKK yanlısı Mihail Bayro isimli şahsı öldürerek misillemede bulunmuştur. Bu olaylardan sonra, her iki terör örgütü mensupları arasında önce okullarda ve sokak aralarında başlayan karşılıklı sopalı ve satırlı saldırılar, sonraki yıllarda silahlı çatışmalar şeklinde yaygınlaşıp tırmanmıştır. (49) Kamuoyu Hizbullah diye bir terör örgütünün ismini ilk defa bu çatışmalar sonucunda öğrenmiştir.

1991-1995 yılları arasında PKK-Hizbullah çatışması sonucunda 700'e yakın insan hayatını kaybetmiştir. 1993 yılında maksimum seviyeye çıkan bu çatışmalarda, 500 PKK militanı, 200 de Hizbullah/İlim gurubu militanı ölmüştür.(50) Hizbullah/İlim grubu, bu çatışmalar sonucunda PKK'yı sindirerek, bölgede tek hakim güç haline gelmiştir.

Hizbullah/İlim grubu ile PKK arasında çatışmalar sürerken Hizbullah/Menzil grubu, İlim grubunu tebliğ aşamasında silahlı faaliyetlere başladığından dolayı eleştirmiş, bunun üzerine daha önceden varolan fikir ayrılıkları iyice derinleşerek, 1993 yılında yerini silahlı çatışmalara bırakmıştır. Bu çatışmalar sonucunda her iki taraftan da 200'e yakın militan ölmüştür. İlim grubu mensubu militanlarca, 1995 yılında, Menzil grubunun siyasi kanat sorumlusu M. Fidan Güngör'ün kaçırılması ve dini kanat sorumlusu Molla Mansur Güzelsoy'un da, 10.01.1996 yılında İran'da geçirdiği bir rahatsızlık sonucu ölmesi üzerine, Menzil grubunun faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Bugün Menzil grubunun herhangi ciddi bir faaliyeti bulunmamaktadır. (51) Tüm lider kadrosu tek tek öldürülen Menzil grubunun tabanı ise, İlim grubuna katılmıştır. Bu çatışmalar sonucunda galip çıkan İlim grubu ise, bölgenin tek ve hakim gücü olarak ayakta kalmıştır. Bu nedenle bundan sonraki anlatımlarımız bu yönde olacaktır.

Hizbullah İlim grubunun PKK ve Menzil gruplarına karşı yürüttüğü silahlı faaliyetler üzerine güvenlik güçleri harekete geçerek, üst üste düzenledikleri operasyonlar sonucunda, yüzlerce örgüt militanı ile sempatanını gözaltına almıştır. Bir örgüt evinde ele geçirilen bilgisayar disketlerinde Hizbullah militanlarının her türlü kimlik bilgisine ulaşan polis, itirafçıların da yardımıyla örgütün bölgedeki faaliyetlerini büyük ölçüde etkisiz hale getirmiştir. Çoğu örgüt mensubunun deşifre olması üzerine Güneydoğu Bölgesi'nde sıkışan örgüt, Batıya hicret kararı almış ve uygulamıştır. (52)

Batı illerine hicret etme kararı üzerine İstanbul'a gelen örgüt elemanlarının, bazı işadamları ile Zehra Vakfı Başkanı İzzettin Yıldırım'ı peş peşe kaçırmaları üzerine, dikkatler tekrar Hizbullah terör örgütü üzerine yoğunlaşmıştır. Kaçırılan

işadamları ile İzzettin Yıldırım'ın izini süren polis, 17 Ocak 2000 günü örgütün karargah olarak kullandığını tespit ettiği Beykoz'daki villaya bir operasyon düzenlemiştir. Çıkan çatışmada örgütün lideri Hüseyin Velioğlu ölü, Cemal Tutar ve Edip Gümüş de sağ olarak ele geçirilmiştir. Bu operasyon sonucunda ele geçen örgüt arşivi değerlendirilerek, tüm Türkiye'de geniş çapta operasyonlar yapılmıştır. (53)

Gerçekleştirilen bu operasyonlar sonucunda yakalanan örgüt militanlarının sorgularından elde edilen bilgiler çerçevesinde, öldürülen sayısız insanın cesetleri bulunmuştur. Ayrıca, örgütün cihat aşamasında Türkiye çapında başlatacağı eylemlerde kullanmak üzere hazırladığı cephanelikler de ele geçirilmiştir.

Hüseyin Velioğlu'nun öldürülmesi ve bir çok militanın yakalanarak cezaevine konulması üzerine uzun süre sessiz kalan örgüt, 24 Ocak 2001 tarihinde Diyarbakır Emniyet Müdürü A. Gaffar Okkan'a düzenlediği suikastla bir kez daha adını kamuoyunun gündemine taşımıştır. (54) Günümüzde örgütün faaliyetleri birçok militanı cezaevinde tutuklu ve hükümlü olduğundan dolayı azalan ölçüde de olsa devam etmektedir.

2. Türkiye'nin Terörle Mücadelede İzlediği Stratejiler

Teröristlerin özel politikaları, stratejileri ve taktikleri olduğu için, terörle mücadelede ayrı bir politika ve bu politikaya uygun strateji ve taktik belirleme zorunluluğu vardır. (55) (56) Bu çerçevede Türkiye, terörle mücadelede izlediği yöntem, taktik ve stratejileri, zaman içerisinde karşılaştığı zorluklar, geçmişten edindiği tecrübeler ve terörizm sorunu yaşayan ülkelerden elde ettiği bilgiler çerçevesinde geliştirmiştir.

Bu çerçevede, ülkemizde bir yandan şiddetin önlenmesi için, güvenlik güçlerimiz tarafından terör örgütlerine karşı operasyonlar düzenlenirken, diğer yandan da terörizmin bataklığını kurutmak için hızla ekonomik, sosyal, kültürel yatırımlara girilmiştir.

Operasyonel faaliyetleri destekleyerek şiddet eylemlerini önlemek için yürütülen faaliyetler şöyle sıralanabilir: (57)

1. Terörle Mücadele Kanununun çıkarılması,
2. Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı'nın kurulması,
3. Özel Harekat Dairesi Başkanlığı'nın kurulması,
4. İstihbarat hizmetlerinin teknolojik olarak yenilenmesi ve personelinin sürekli eğitilmesi,
5. Terörle mücadelede görevli personelin eğitime önem ve özen gösterilmesi,
6. Güvenlik güçlerinin personel, araç, gereç ve teçhizat yönünden güçlendirilmesi,
7. Kurumlar arası ve birimler içi işbirliğinin geliştirilmesi,
8. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin özellikle terör örgütü PKK-KADEK'le mücadelede yeni birimler oluşturması,
9. Geçici Köy Koruculuğu sisteminin kurulması,
10. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin Kurulması,
11. Sınır güvenliği tedbirlerinin artırılmasıdır.

Terörle mücadelede orta ve uzun vadede izlenen stratejiler ise şöyle ifade edilebilir:

1. Terörizmin arka planını oluşturan ekonomik, sosyal, kültürel, eğitsel ve psikolojik sorunların çözülebilmesi için projeler hazırlanarak hayata geçirilmiştir. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Bölgesel Ekonomik Kalkındırma Projesi ve Köy-Kent Projesi bunlara örnek olarak verilebilir.
2. Terörle mücadelede en önemli unsurlardan biri halkın desteğinin sağlanmasıdır. Çünkü hiçbir terör örgütü, arkasında halk desteği olmadan uzun süre varlığını sürdüremez. (58) Su, balık için neyi ifade ediyorsa, halk da terör örgütleri için aynı anlamı ifade eder. Terörle mücadelede teröristlerin mutlaka halktan tecrit edilmesi gerekmektedir. Halkın desteğinin kazanılabilmesi için güvenlik güçlerimiz tarafından huzur toplantıları, konferans, seminer, panel, sempozyumlar düzenlenmiş ve radyo televizyon programları hazırlanmıştır.
3. Terör örgütlerini ayakta tutan bazı unsurlar vardır. Bunlar; ideoloji, para, iç-dış destek ve eleman olarak ifade edilebilir. Uzun dönemde terör örgütlerinin ortadan kaldırılabilmesi için teröristlerin ideolojilerinin araştırılarak analizlerinin yapılması gerekmektedir. (59) Salt güvenlik tedbirleriyle yürütülen mücadele yöntemleri kısa vadede göz ile görülen bir başarı sağlamış olsa bile uzun vadede terörü oluşturan ortamın ve ideolojinin varlığı terörün devamını sağlamaktadır. Bu nedenle terörizmle uzun ve kısa vadede yürütülmesi gereken mücadele yöntemlerinden biri de terör örgütlerini ayakta tutan ideolojileri üzerine olmalıdır. Bu çerçevede, son yıllarda geç kalınmış olmakla birlikte terör örgütlerinin inançları ve ideolojilerinin anlaşılabilmesi için üniversitelerle işbirliği sağlanarak, sayısız sempozyum ve paneller düzenlenmiştir. Elazığ Fırat Üniversitesi ve İl Emniyet Müdürlüğü'nün düzenlemiş olduğu "Güvenlik ve Huzur Sempozyumları" buna en iyi örnektir. Bunun yanında üniversitelerimizde yüksek lisans ve doktora yapan birçok öğrenci tezlerini terörizmin değişik boyutları üzerine yapmaları konusunda teşvik edilmektedir. Nitekim yapılan bu teşvikler sonucunda terörizmin değişik boyutları üzerine yazılmış yüzün üzerinde tez bulunmaktadır. (60)
4. Günümüzün yükselen en büyük değeri insan haklarıdır. Terörle mücadelede uyulması gereken kurallardan biri de insan haklarına saygıdır. Ülkemiz, insan haklarını ihlal şikayetleri ve davalarının önüne geçebilmek için güvenlik güçlerini sürekli eğitmekte ve insan hakları konusunda teknolojinin her dalını kullanmaktadır. Bu çerçevede, terörle mücadele veren güvenlik kuvvetlerinde Şube Müdürlüğü ya da Daire Başkanlığı düzeyinde İnsan Hakları birimleri kurularak faaliyete geçirilmiştir.
5. Terörle mücadelede en önemli unsurlardan biri de medyadır. Çünkü terör örgütleri propaganda ile doğar ve propaganda ile yaşamlarını devam ettirirler. Bu nedenle medya terör haberlerini sunarken, terör örgütlerinin propagandasını yapıyormuş izlenimini verecek şekilde sunmamalı, olayları abartarak toplumda korku, kaygı ve güvensizlik duygularının hakim olmasına neden olmamalıdır. (61) Bu çerçevede güvenlik güçleri ve medya mensupları sık sık bir araya gelmiş ve yapılan yanlışlar tartışılarak düzeltilmeye çalışılmıştır. Nitekim son yıllarda medya mensuplarını terör haberlerini çok bilinçli ve düzeyli bir şekilde vermeye özen gösterdiği gözlenmektedir.
6. Yapılan araştırmalarda terör örgütlerinin insan kaynağı olarak 14-25 yaş grubundaki gençleri kullandığı tespit edilmiştir. (62) Gençlik bir insanın yaşamında en kritik dönemlerden biridir. Bunu bilen terör örgütleri, özellikle gençlerin psikolojik özelliklerini kullanarak örgütlerine çekmekte ve beyinlerini ideolojileri doğrultusunda yıkarak her türlü eylemde kullanmaktadır. Bir örgüte farkında olmadan çekilen bir genç, pişman olup da örgütten ayrılmak istediğinde ise tehdit ve baskılar sonucunda bir daha o örgütten çıkamamaktadır. Terör örgütlerinin elinde yaşamlarını

ytiren gencecik insanlarımızın terör örgütlerinin eline düşmemeleri için, özellikle lise ve üniversite gençliğine terör örgütlerinin eleman kazanmada kullandığı yöntemleri anlatan kitap, kitapçık, broşür ve afişler hazırlanarak düzenlenen konferans ve seminerlerde dağıtılmakta, uzmanların katıldığı radyo ve televizyon programları yapılmaktadır.

7. Terör örgütleri içerisinde faaliyet yürüten gençleri topluma yeniden kazandırabilmek amacıyla, yedi kez "Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun" ve en son olarak da "Topluma Kazandırma Kanunu" çıkarılarak uygulamaya konmuştur.

8. Türkiye'de uzun yıllar terör örgütlerinin eğitim, lojistik destek ve eylemlerin yönlendirildiği önemli merkezlerden biri de cezaevleriydi. Terör suçundan tutuklu ve hükümlü olan örgüt mensupları koğuş tipi cezaevlerinde kalıyorlardı. Sempatizan konumunda cezaevine giren bir örgüt mensubu, militan olarak cezaevinden çıkıyordu. Örgütler isteklerini kabul ettirebilmek için isyan, boykot, açlık grevi ve ölümü orucu vb. her türlü eylemi düzenliyorlardı. Kısacası örgüt mensuplarını cezaevlerinde kontrol etmek mümkün değildi. Örgütlerin cezaevlerinde sağladıkları bu avantajları ortadan kaldırmak için "Hayata Dönüş Operasyonu" düzenlenmiş ve örgüt mensupları yeni inşa edilen F Tipi Cezaevlerine nakledilmişlerdir. Günümüzde terör örgütlerinin cezaevlerinde yürüttükleri faaliyetler, F Tipi Cezaevlerine geçişle birlikte önemli ölçüde azaltılmıştır.

9. Terör örgütlerini ayakta tutan en önemli unsurlardan biri de uluslararası bir örgüt ya da devletten aldığı barınma, eğitim, silah, para ve lojistik destektir. Günümüzde bir terör örgütü, uluslararası örgütler ya da devletlerce desteklediği sürece o örgütün faaliyetlerini sona erdirmek mümkün görülmemektedir. Bu çerçevede, terörle mücadelede ortak bir mücadele anlayışının geliştirilmesi gerekmektedir. (63) Bunun için;

- Terörizmin tüm dünyaca kabul gören bir tanımı yapılmalıdır. Çünkü kimi ülkelerce terör olarak görülen bir olgu başka ülkeler tarafından şiddet, isyan, gerilla savaşı, bir etnik grubun kurtuluş mücadelesi veya düşük yoğunluklu savaş olarak algılanmaktadır. Bu da terörizmle mücadeleyi güçleştirmektedir.
- Uluslararası terörizmle mücadele birimleri kurularak faaliyete geçirilebilir.
- Terörizm bir insanlık suçu olduğundan dolayı bütün dünya ülkelerince kınanmalıdır.
- Terör örgütlerinin finans kaynakları kurutulmalıdır.
- Terörizme destek veren ülkelere ekonomik, siyasi ve askeri yaptırımlar uygulanmalıdır.

Bu bağlamda ülkemiz, uluslararası toplumun terörle mücadeleyi amaçlayan bütün gayretlerini desteklemiş, katkıda bulunmuş ve terörizmin her çeşidini kınamıştır. Terörizm, organize suçlar, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadeleyi öngören ve bu alanda 51 ülke ile 117 ikili ve çok taraflı anlaşmalara taraf olan Türkiye, uluslararası terörle mücadelede önemli bir aktördür. Bu çerçevede 1970'li yıllardan günümüze uluslararası alanda terörizmle mücadelede kapsayıcı araçlar oluşturan 12 Birleşmiş Milletler sözleşmesi ve diğer protokolleri imzalayan ve onaylayan ülkelere birisidir.

Sonuç

Ülkemizde terörizm, uzun yıllar en önemli sorunların başında yerini almıştır. Özellikle son 20 yıl boyunca Türkiye, ekonomik kaynaklarının önemli bir kısmını terörle mücadeleye ayırmak zorunda kalmıştır. Bundan dolayı ekonomik,

sosyal ve kültürel yatırımlarını uzun süre arzuladığı ölçülerde gerçekleştirememiştir.

Türkiye'deki terörün birçok nedeni vardır. Bunlardan en önemlisi, terörizmin arka planını oluşturan ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik ve siyasi sorunlardır. Bu sorunlara günümüzde de halen kalıcı çözüm yolları üretilebilmiş değildir. Diğer bir faktör de ülkemizde faaliyet yürüten birçok terör örgütüne uluslararası örgütlerin ya da devletlerin verdikleri maddi ve manevi destektir. 11 Eylül saldırılarına kadar birçok dünya ülkesi terör örgütlerini amaçlarına ulaşmada bir araç olarak görüyor, barınma, eğitim ve lojistik destek sağlıyordu. Bundan dolayı Türkiye, karşı karşıya kaldığı sorunu bir türlü muhataplarına anlatamıyordu veyahut da muhatapları anlamak istemiyorlardı. 11 Eylül saldırılarından sonra bütün dünya terörizmin ne kadar acımasız ve insanlık dışı bir yöntem olduğunu görmüştür. Bundan dolayı birçok dünya ülkesi terörizme karşı tutum ve davranışlarını değiştirmiş bulunmaktadır. Bununla birlikte Avrupa Birliği'nin son yayınlamış olduğu terör örgütleri listesinde PKK-KADEK terör örgütüne yer vermemesi ilginç bulunmaktadır.

Ülkemiz karşı karşıya kaldığı bütün bu zorluklara rağmen güvenlik güçlerinin özverili çalışmaları ve halkımızın da desteğiyle terörizm faaliyetlerini belirli bir düzeye çekmiş bulunmaktadır. Ancak, elde edilen bu başarıların kalıcı olabilmesi için terörizmin arka planını oluşturan ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve psikolojik sorunlar bir an önce çözümlenmelidir. Bunun yanında özellikle üniversitelerimizin bünyesinde "terörizm enstitüleri" kurularak sahip olunan bilgi birikimi bilimsel bir hale getirilmeli ve sivil toplum örgütlerinin eliyle terörizm karşıtı kampanyalar düzenlenmelidir.

Önümüzdeki dönemde, uluslararası destek ve bağlantıları sürdüğü için terör örgütü PKK-KADEK'in ülkemiz için bir tehdit olma niteliğini koruyacağı söylenebilir. Sol terör örgütleri ise, özellikle F Tipi Cezaevlerine geçişle birlikte eleman kazanma, örgütlenme ve lojistik destek bulma konularında önemli ölçüde bir gerileme yaşamıştır. Bununla birlikte DHKP/C, MKP ve MLKP terör örgütlerinin ufak çapta da olsa eylemler düzenlemeye devam ettikleri gözlenmektedir. Din eksenli terör örgütleri de önemli ölçüde kontrol altına alınmış bulunmaktadır. Ancak büyük bir çoğunluğu cezaevlerinde bulunan Hizbullah terör örgütünün militanları, cezaevlerinden çıktıktan sonra örgütün silahlı eylemlerine yeniden bir ivme kazandırabilir.

Kısacası, 30 yıllık tecrübemiz gösteriyor ki terörizmle mücadele bir bütündür. Yurtiçindeki ve yurtdışındaki mücadele bu bütünün parçalarıdır. Bütün insanlığı tehdit eden terör örgütlerinin faaliyetlerinin, gelişen teknolojik unsurlara paralel olarak globalleşmesi, terörizm olgusuyla uluslararası bir mücadelenin önemini kendiliğinden ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda terörizmle yurtiçinde verilen mücadeleler, yurtdışı mücadelelerle de desteklenmelidir.

1. İbrahim Cerrah, "PKK Terörünün Sosyoekonomik ve Kültürel Nedenleri", 1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri (Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 2000), s.396.
2. YÖK, **Türkiye'de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri** (Ankara: YÖK Yayınları, 1985), s.83. Bkz. Remzi Balkanlı, **Mukayeseli Basın ve Propaganda** (Ankara: Resimli Posta Matbaası, 1962), s. 495.
3. J.M. Landua, **Türkiye'de Sağ ve Sol Akımlar** (Çev.: E. Baykal, Ankara: Turhan Kitapevi, 1979), s.31-32.
4. Merih Kiter, **Terörizm ve Türkiye** (İstanbul: İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, 1987), s.26.

5. YÖK, **a.g.k.**, s.84.

6. TİP'in kuruluşu ve faaliyetleri ile ilgili geniş bilgi için bkz. Landua, **a.g.k.**, s.174–243. Ayrıca bkz. Nihat Sargın, **TİP'li Yıllar I–II** (Ankara: Felis Yayınları, 2001).

7. Fikir Kulüpleri Federasyonu ve Dev–Genç ile ilgili daha geniş bilgi için bkz. Ali Yıldırım, **Belgelerle FKF, Dev–Genç 1965–1971** (Ankara: Yurt Kitap Yayıncılık, 1988).

8. Anonim, **Türkiye Gerçekleri ve Terörizm** (Ankara: Ajans–Türk Matbaacılık, 1973), s.19.

9. M.İhsan Özgen, **Türkiye'de Şiddet Hareketleri Kaynakları ve Hedefleri** (Ankara: Yeni Forum Yayıncılık, 1989), s.13.

10. Anonim, **Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleriyle Önlenmesi** (Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1982), s. 18.

11. Özgen, **a.g.k.**, s.14–15.

12. Anonim, **THKP/C Doğuşu ve İlk Eylemleri** (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1987), s.11–12.

13. **A.k.**, s.44.

14. **A.k.**, s.116.

15. Bkz. YÖK, **a.g.k.**, s.105–112.; Anonim, **Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleriyle Önlenmesi**, s.59–64.

16. Bilge Criss, "Türkiye'nin Terörizmle Mücadelesi", **Strateji Dergisi** (Sayı: 2, 1995), s.160.

17. Bkz. YÖK, **a.g.k.**, s.105–112.; Anonim, **Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleriyle Önlenmesi**, s.59–64.

18. Anonim, **Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleriyle Önlenmesi**, s.62–63.

19. Özgen, **a.g.k.**, s.35.

20. Haluk Kırcı, **Zamanı Süzerken** (İstanbul: Burak Yayınevi, 2001), s.34.

21. Gürol Korkmaz, **Medya ve Terör İlişkisi** (Ankara: TEMUH Yayınları, 1999), s.110.

22. Zuhuri Küçükakkaya, "Türkiye'de Terör ve Terörün Gelişimi", **Polis Dergisi** (Sayı: 34, 2003), s.371.

23. Ahmet Aydın, **Kürtler, PKK, Öcalan** (Ankara: Kiyap Yayınları, 1992), s.33.

24. M.Ali Birand, **Apo ve PKK** (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1992), s.51.

25. **A.k.**, s.54.

26. Anonim, **PKK, (1973–1979)** (Ankara: E.G.M. Yayınları, No:52), s.34.

27. N. Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi)** (Ankara: ASAM Yayınları, 1999), s.23–26.

28. Emin Gürses, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi/IRA–ETA–PKK** (Ankara: Bağlam Yayıncılık, 1997), s.76–77.

29. Rafet Ballı, **Kürt Dosyası** (İstanbul: Cem Yayınevi, 1991), s.29.

30. Aydın, **a.g.k.**, s.102.

31. Faruk Sükan, **İhanetler Karşısında Türkiye** (Ankara: Kültür Ofset, 1994), s.139.

32. Bu Antlaşma aynı zamanda, yabancı bir ülkenin terörizme destek verdiğinin en önemli kanıtlarından biridir. Bkz. Metehan Demir, "İşte Tarihi Antlaşma", **Hürriyet Gazetesi** (21.10.1998).

33. Kışlalı, **a.g.k.**, s.8.

34. Necati Alkan, **Psikolojik Harekat, Terörizm ve Polis** (Ankara: TEMUH Yayınları, 2000), s.131.

35. Haber Merkezi, "PKK'da Bozgun", **Hürriyet Gazetesi** (15.04.1998).; Haber Merkezi, "Bölücüler Panikte", **Türkiye Gazetesi** (15.04.1998).

36. Haber Merkezi, "A Timlerinin Müthiş Baskını", **Hürriyet Gazetesi** (14.04.1998).
37. Bkz. <http://yesil.org/teror/pkkhukum.htm>
38. Bkz. Anonim, "PKK Olağanüstü 7. Kongresi'nin Sonuç Bildirgesi", **Serxwebun** (Sayı: 218, 2000).
39. Hakan Korkusuz, **Terörizm ve Propaganda** (PKK Terör Örgütü Örneği) (Ankara: TODAIE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003), s.146.
40. Anonim, "PKK Olağanüstü 7. Kongresi'nin Sonuç Bildirgesi".
41. Yılmaz Aktaş ve Ö. Tuncay İpek, "Diyarbakır DGM Hizbullah Ana Davası İddianamesinin Giriş Bölümü." Aktaran; Ruşen Çakır, **Derin Hizbullah** (İstanbul: Metis Yayınları, 2001), s. 105.
42. Hasan-el Benna, Seyyit Kutup, Mutahhari, Ali Şeriatî, Ali Korani ve Humeyni'nin eserleri örnek olarak gösterilebilir. Geniş bilgi için bkz. Anonim, **Hizbullah Terör Örgütü** (Ankara: TEMUH Yayınları, 2001), s.41-47.
43. TEMUH, "Din ve Laiklik İstismarı", **Polis Dergisi** (Yıl:5, Sayı:17, 1998), s. ; Emin Demirel, Hizbullah (İstanbul: Kültür Sanat Yayıncılık, 2001), s.10.
44. İBDA/C, İCCB ve Vasat Terör Örgütleri ile ilgili bkz. TEMUH, "Din-Laiklik ve İstismarı".
45. Küçükakkaya, **a.g.m.**, s.372.
46. Hikmet Çiçek, **Hangi Hizbullah** (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2000), s.131.; Faik Bulut ve Mehmet Faraç, Kod Adı: Hizbullah (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 1995), s.107.
47. Demirel, **a.g.k.**, s.37.
48. Anonim, **Hizbullah Terör Örgütü**, s.9.
49. Çakır, **a.g.k.**, s.108.
50. Demirel, **Hizbullah**, s.37.
51. Anonim, **Hizbullah Terör Örgütü**, s.18-19.
52. Ruşen Çakır, "Hizbullah Batıya Göç Etti" **Milliyet Gazetesi** (18.01.2000). Ruşen Çakır, örgütün Batı'ya yönelmesini dört nedene bağlamaktadır: "1) Tüm Türkiye'ye şeriat düzeni getirmek isteyen örgüt, Güneydoğu'yu 'kurtarılmış' bölge olarak görüyor ve oradan bütün ülkeyi kuşatmayı planlıyordu. 2) Polisin örgüt arşivini ele geçirmesiyle militanlar deşifre olmuştu, Güneydoğu'dan başka bölgelere kaydırılması gerekiyordu. 3) Bölgede herkesi sindirerek belli bir aşamaya gelen Hizbullah'a yönelik eleştiriler ve iç tartışmalar giderek artıyordu. Özellikle devlete yönelik eylemler içine girmesi gerektiği dile getiriliyordu. 4) İmralı sonrası yaşanan gelişmelerle boşalmış gibi gözükken Kürt hareketinin liderliğini ele geçirebilirdi ve böylesi bir strateji ancak Batı'dan yürütülebilirdi." Bkz. Ruşen Çakır, "Amaç, Kürt Şeriatçılığı", **Milliyet Gazetesi** (20.01.2001); Çakır, **a.g.k.**, s.180.
53. Ahmet Işık ve Erdem Öztürk, "Hizbullah'a Operasyon", **Radikal Gazetesi** (18.01.2000).
54. Mahmut Oral ve İbrahim Karaaslan, "Hizbullah'ın Boy Hedefiydi", **Cumhuriyet Gazetesi** (25.01.2001), s. 8.; Nuriye Akman, "Katilini Biliyordu", **Sabah Gazetesi** (25.01.2001).
55. Ahmet Aksın, "Dini Söyleme Dayalı Terör Örgütlerinin Propagandaları Üzerine Bazı Tespitler", **1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri** (Elazığ, Fırat Üniversitesi Yayınları, 2000), s.249.
56. Davut Erdoğan, **Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi** (Ankara: TODAIE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999), s.136.
57. Kemal Dönmez, "Türkiye'de Terörün Son 10 Yılı", **Doğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu** (Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 1998), s.78.
58. Anonim, **Davranış İlkeleri Rehberi** (Ankara: Ankara Emniyet Müdürlüğü Yayını, 1997), s.3.
59. Necati Alkan, "Yasaklamanın Psikodinamiği ve Terörizm", **Hatay Polis Dergisi** (Sayı: 5, 2002), s.95.

60. Bugüne kadar terör ve terörizm konusunda hazırlanmış tezler için bkz. <http://www.yök.gov.tr>. ve <http://www.terror.gen.tr>.
61. Bkz. Önder Aytaç ve İhsan Bal, "Medya ve Terörizm", **Yeni Türkiye Dergisi** (İstanbul: 1996).
62. Bkz. Necati Alkan, **Gençlik ve Terörizm** (Ankara: TEMUH Yayınları, 2002).
63. A. Selim Akyıldız, "Uluslararası Terörizm ve Terörizme Karşı Alınması Gereken Önlemler", **1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri** (Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 2000), s.33-36.

www.stradigma.com

aylık strateji ve analiz e-dergisi

STRADIGMA.com bir **FORSNET** e-yayıdır